

15-16 HAZİRAN İŞÇİ SINIFI EYLEMİ

15-16 Haziran 1970 protesto gösterileri işçi sınıfımızın yüz elli yıllık tarihinde önemli ve onurlu bir yer almıştır, işçi sınıfımız bu eylemiyle Anayasal hak ve özgürlüklerine sahip çıkmıştır; bu hak ve özgürlüklerin, yasama meclisinde olmanın sağladığı olanaklarla burjuva iktidar ve muhalefet partileri tarafından geri alınmasına izin vermeyeceğini göstermiştir. Ortalağa bir sis perdesi salmak için koparılan “isyan!”, “kızıl ihtilâl!” çığlıkları bu gerçeği örtememiştir ve örtemez.

Anayasanın 46 ve 47. maddelerinde güvence altına alınan sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev hak ve özgürlükleri 274 ve 275 sayılı kanunlarda yer aldığından da daha fazla kısıtlanmak, özellikle DİSK tasfiye edilip işçilerin güdümlü Türk-İş’de toplanması sağlanmak isteniyordu. Bu amaçla 274 ve 275 sayılı kanunları değiştiren yeni kanun tasarıları hazırlandı. Anayasaya aykırı düşeceği yolunda yapılan tüm uyarılara rağmen birinci tasarı meclislerden geçirildi ve kanunlaştı.

Egemen sınıf burjuvazi, demokratik özgürlükleri budama, faşizme yönelme girişimlerinde -her yerde ve her zaman- önce [işçi] sınıfına vurur, çünkü kendisinin karşıtı temel sınıf işçi sınıfıdır; kendi iktidarının gerçek alternatifi işçi sınıfı iktidardır; demokratik hak ve özgürlüklerin baş savunucusu ve demokratik gelişmenin öncü ve itici motor gücü işçi sınıfı hareketidir. Türkiye’de de 1961-1971 arası böyle oldu ve bugün de böyledir.

1965-71 arası burjuvazinin iktidarı işçi sınıfının yasal politik örgütü Türkiye İşçi Partisi’ni kapatabilmek için dosyalar düzenleyip tekrar tekrar C. Başsavcılığına başvurdu, ama dava açtırmak konusunda bir sonuç alamadı, 1971’e kadar. Bu arada, seçim kanunu değiştirilip milli bakiye kaldırılarak Parti’nin hızını kesme yoluna gidildi. İşçi sınıfının politik partisi iktidarı almaya yönelikti; bu yöneliş önlenmek, en azından yavaşlatılmak istendi. İşçi sınıfının ekonomik mücadelesi ise büyük burjuvaziye güncel olarak en hassas noktasında sıkıştırıyordu: burjuvazinin gasp ettiği artık değeri azaltmada. Söz konusu tadil tasarıları işçi sınıfının bu mücadelesini etkisizleştirmek içindi. Çıkar ve kâr hırsının körleştirdiği burjuvazi ve iktidarı toplumdaki değişme ve gelişmelerin farkında değildi. İşçi sınıfı TBMM’den geçirilen kanuna beklemedikleri ölçüde büyük tepki gösterdi. İşçiler Kocaeli’nden ve İstanbul’un çeşitli semtlerinden yürüyüşe geçerek Taksim’e gelecekler ve orada görkemli bir mitingle gösterilerine son vereceklerdi. Ve yürüyüşler olaysız başladı. Ama burjuvazi korkmuştu, iktidar korkmuştu. Yürüyüşün ikinci günü işçilerin karşısına toplum polisini ve askerleri çıkardılar, süngü taktırtarak kurşun attırtarak, köprüyü açtırtıp yol kestirterek, iki yaka arasında vapur seferlerini durdurarak. Bu durumda çatışma kaçınılmazdı. İşçiler üç şehit verdiler. Bir kaç yerde barikatları aşılsa da deniz yollarının kesilmesi Taksim’e varmalarını önledi.

Türkiye İşçi Partisi, 274 sayılı kanunu değiştiren tasarıya olduğu kadar 15-16 Haziran olayları üzerine sıkıyönetim ilânına da karşı çıkan tek siyasi parti oldu.

İşçilerin protesto hareketini destekledi, sıkıyönetime rağmen üst üste üç bildiri yayınladı. Daha sonraki günlerde de işten çıkarma, ücretlerin ödenmemesi, sendika seçimine müdahale gibi hallerde parti, eleştirilerini kamuoyuna duyurmaya, işçi haklarını savunmaya devam etti. Parti, söz konusu kanun TBMM'nden geçtikten sonra, kanunun sendikalaşma özgürlüğünü ihlal eden maddelerinin iptali istemiyle Anayasa mahkemesinde dava açtı ve kazandı.12 Mart döneminin dahi iptal edilen maddelerin yerini alacak yeni bir kanun tasarısı hazırlayarak TBMM'ne sevk etme ve geçirtme cesaretini gösteremedi. İşçi sınıfı burjuvaziyi ve iktidarlarını geriletti. Ancak şimdi, faşist bir yönetimin oluşturulduğu ve tam boy açık faşizme gitme hareketinin güçlendiği bugünlerde Çalışma Bakanlığı'nın 274 sayılı Sendikalar Kanununu yeniden ele aldığı ve yoğun çalışmalar sürdürdüğü haber veriliyor. İşçi sınıfı ve tüm ilerici, demokratik güçler bu konuda uyanık olma durumundadırlar.

15-16 Haziran işçi sınıfı eylemi, dünyanın her yerinde olduğu gibi bizde de demokratik hak ve özgürlüklerin ancak onlara sahip çıkılarak ve mücadelesi verilerek elde edilebileceğini ve korunabileceğini göstermiştir. Bu bilinen gerçek bu olaylarla bir kez daha ve işçi, emekçi kitlelerin gözünü daha da açacak ölçüde kanıtlanmıştır.

Bu eylem aynı zamanda, varlığından, gücünden, toplumsal öncülüğünden bazı çevrelerce kuşku duyulan -hattâ inkâr edilen- işçi sınıfının varlığını da, niteliklerini de açık ve kesin, gözler önüne sermiştir. Bu eylem işçi sınıfının sadece ekonomik mücadele gücünü değil, politik bilinçlenmesini de gösteriyordu. İşçiler belirli, somut çıkarları için tek tek işverenlerin veya işverenler topluluğunun karşısına dikilmiyor, burjuvazinin iktidarına karşı, bu iktidarın politik bir fiilinden ötürü direniyordu. "Faşizme Hayır", "Patronsuz Türkiye" sloganları işçilerin politik bilincinin düzeyini de işaretliyordu.

Bununla beraber bu bilinç tam bir sosyalist bilinç değildi. İşçilerin hareketi iktidara karşıydı, ama iktidarı almaya yönelik değildi. Bunda da şaşılacak bir şey yoktu, işçi sınıfının sendikal hareketi ve mücadelesi ne denli siyasallaşsa, işçi sınıfının bağımsız politik hareketinin ve bu hareketin örgütleyicisi ve öncüsü partisinin yerini alamaz.

Çark Başak, Sayı 9, 16 Haziran 1976